

Breda, maandagavond 4 december 1967

Sinds vier maanden ben ik het huis uit. Geen vader of moeder, geen tante of leraar die naliet te zeggen dat nu de weg naar volwassenheid begon. In hun blikken las ik dat ze me benijdden en beklaagden. Mijn studentenkamer ligt in het centrum van Breda. Hier speelt mijn leven zich nu af.

Als meisje stond ik altijd aan de rand en dacht veel na. Vooral over mijn vader. Hij was een liefdevolle man die oog had voor anderen. Soms riep hij me bij zich en nam mijn handen in de zijne. 'Ik zag dat je daarstraks bij het bezoek verlegen was. Was je bang dat je iets fout deed? Niet doen, Muis. Je bent goed zoals je bent, en als je zo jong bent als jij ben je nooit schuldig.'

Misschien dat contact met mensen hem het gelukkigst maakt, of het nu met koster Klundert is, met onze dokter of met de kasteleins van 't Pintje. Hij verdiept zich in anderen, veel mensen houden van hem omdat hij hen ziet. Maar zelf laat hij zich niet kennen. Ook ik ken hem niet echt.

Dat mijn vader niet de man bleek te zijn die hij in mijn ogen was, ontdekte ik vlak na mijn vijfde verjaardag, in het voorjaar van 1955. Op een zondagochtend sloop mijn broer mijn slaapkamer in. We verveelden ons. Er kwam maar geen geluid uit de kamer van mijn ouders. Daar lagen ook baby Gaston en zieke Truitje, met wie ik een stapelbed deelde.

‘Mathilde, zullen we beneden snoepjes pikken?’ fluisterde Constant.

We slopen de trap af, de gang door. De huiskamer zag er raar uit. Alles was gehuld in het bruin van chocolademelk. Toen we de gordijnen openschoven, stroomde het witte ochtendlicht naar binnen en kreeg alles zijn gewone kleur.

Constant draaide aan de sleutel van de antieke kast. Hij zette zijn voet op de onderste plank. Zelfs op het puntje van zijn tenen lukte het niet om bij het ingebouwde snoepkastje te komen. We ruimden de middelste plank leeg. Toen al het kristal op de vensterbank stond, kroop mijn broer op de lege plank. Het deurtje zwaaide open. We bekeken de rijke inhoud. Een zilveren schaal met gekonfijte vruchten, een trommel met een boeket op het deksel, chocoladerepen, een doosje rumbonen. We propten onze mond vol lekkers. Achter een zakje pinda’s lag een houten schuifdoosje. Er zat geen snoep in maar een houten lepel met bruine tekens op de steel en een blankhouten mes. Wat kon je doen met zo’n mes? Het was niet eens scherp. En waarom lag dat doosje achter slot en grendel?

We schrokken van pappa in de deuropening. Hij zei niets, keek ons strak aan. We frommelden het houten bestek terug in de kast en slopen langs hem naar boven.

Van pikken komt stelen, zei mamma, met een rood hoofd omdat ze op haar knieën mijn veters strikte. Deze keer waarschuwde ze nog, maar de volgende keer zouden we straf krijgen. En van het kristal bleven we voortaan af. Ze knoopte linten om mijn bruine vlechtjes. Pappa ging niet mee naar de kerk. Hij bleef bij Truitje en Gaston en zou later gaan. Hij drukte mamma tegen zich aan en gaf haar een kus.

Ik herinner me dat mamma onderweg wat stuurs was. Op mijn vraag van wie dat houten mes en de lepel waren ant-

woordde ze: ‘Van pappa, uit de oorlog.’ Ze zette de kraag van haar jas op en hield hem aan de voorkant dicht tegen de wind.

‘Waren er toen geen ijzeren lepels en messen?’

‘Hij kreeg die na de oorlog als aandenken.’

‘Wat is een aandenken?’

‘Dat is een herinnering aan zijn gevangenschap in Scheveningen.’

‘Was pappa een boef?!’ riepen we uit.

‘Nee, pappa was juist voor de goeden.’

De goeden in de gevangenis?

‘Luister, nu jullie dat bestek gevonden hebben zal ik er één keer kort iets over zeggen. Na de gevangenis hebben ze jullie vader naar Duitse werkkampen gestuurd. Hij heeft bombardementen meegemaakt, ziekte en ellende doorstaan en vreselijke dingen gezien. Hij vluchtte en kwam eind april 1945 terug in Nederland. In Brabant waren wij toen al maanden bevrijd. Zijn verhaal is doodnormaal. Ik heb ook geleden, maar nu kijken we vooruit. En jullie vader wil het er absoluut niet over hebben. Dus, hierna is het klaar.’

We wachtten tot de mis begon. In mij begon mamma’s onthulling te klapwieken als een wilde vogel in een kooi. Hoe bestond het dat pappa altijd zong terwijl die oorlog in zijn hoofd zat? Om me dichterbij hem te voelen fluisterde ik zijn droevigste lied:

*In een rotsspleet van ’t gebergte,
steeds maar zoekende naar goud.*

*Woont een delver met zijn dochter
nog pas zestien jaren oud.*

[...]

*Op een mooie zomermorgen
bracht zij de schaapjes naar de vliet.*

*Maar de schaapjes keerden weder
Clementine echter niet.*

[...]

*Onder water, uit haar mondje,
bubbelden belletjes omhoog.
Clementientje kon niet zwemmen,
Clementine, zij verzoop.*

Hoe moest het zijn als je mondje vol water loopt en je weet dat je je vader nooit meer zult zien? Uit angst te gaan huilen kreeg ik het warm. Op dat moment schreed meneer pastoor uit de sacristie. Ik droomde niet weg, zoals anders wanneer de mis begon. Onverwachts had ik niet alleen een andere vader, de moeder die ons vanmorgen toesprak kende ik ook niet. Kan een verhaal waar pappa absoluut niet over praten wil, worden afgedaan als doodnormaal?

Daar in die kerk sprak ik met mezelf af dat ik voortaan élk moment van pappa houden moest, zelfs als ik boos op hem was, zelfs als hij mij onterecht straffe.

Vanaf die dag ging het houten bestek een eigen leven leiden.

Negen was ik, misschien tien, toen mijn vader met zijn vriend en collega oom Wouter op weg was naar een antiekbeurs in Parijs. Ter hoogte van Lille viel Wouter stil. Toen pappa opzij keek lag oom met blauwe lippen naar adem te snakken. Wouter begreep dat de dood hem kwam halen en vroeg pappa op zijn laatste zucht voor tante Lies en kleine Kees te zorgen. Vóór pappa hulp kon halen, overleed oom. Om tante Lies het verdrietige nieuws te brengen reed pappa naar Arnhem. Daarna ging hij terug naar Frankrijk om alles te regelen. Een stoffelijk overschot mag niet zomaar het land uit.

‘Pappa is nog niet thuis’, verzuchtte mamma de tweede avond

na ooms overlijden. Haar buik bolde over de tafelrand terwijl ze opschepte. Hij was nog dik van Pia, ons nieuwe babyzusje dat boven lag te slapen.

Ik lag al in bed toen ik de buurvrouw hoorde binnenkomen. Met haar donzige huid vol rimpels en twee zakjes onder een paar blauwe ogen leek ze op een babyzeehond. Als ik een oma mocht kiezen, zou ik haar gekozen hebben. Ze had altijd toffees in haar zak en alles aan haar was zacht.

Ik viel in slaap en toen ik wakker werd ging ik naar beneden om te plassen. De buurvrouw was er nog steeds. ‘Ik mis in andere mannen de begaafdheid van mijn vader en vijf broers’, hoorde ik mamma zeggen. ‘Zoals zij viool en cello speelden, begeleid door mijn moeder op de piano! Ik mocht alleen naar binnen als ik muisstil was en dan keek ik ademloos naar de vurige strijkstokken. De aanzwellende tonen deden mijn borst huiveren. Ik zag mijn moeders handen heen en weer vliegen, haar armbanden rinkelden op de maat en bliksemde boven de toetsen. Over haar gezicht gleden wonderlijke hartstochten, smartelijk en verzaligd.’

Hoe kwam het toch dat mamma begon te dwepen zodra zij over haar kindertijd sprak?

‘De ene na de andere broer ging het huis uit. Conservatorium of universiteit, iets anders bestond er niet voor vader. Het was in die tijd dat moeders longen ziek werden. Steeds vaker lag ze boven, tot ze op een dag werd opgehaald door ziekenbroeders. Soms nam vader me mee naar het sanatorium. Het rook er naar verrotting. Moeders benige hand streelde mijn hoofd.

In de weekends was ik even niet eenzaam. Dan kwamen mijn broers thuis. Aan tafel discussieerden ze fel over politiek en muziek. Kwamen hun vrienden mee, dan zeilden ze op de Oosterschelde en in de avond declameerden ze gedichten bij het kampvuur achterin onze tuin. Ik wilde later een man als zij!

Na de bevrijding danste ik met de Canadezen op straat, in cafés. Mijn vader stond erop dat ik thuis werd gebracht. Soms viel er een kusje, maar de ware zat er niet bij. Vader zag me aankomen met een Canadees! Maar ik wilde niet eeuwig wachten, ik was al eenentwintig! Daarom heb ik Mart maar genomen, bang dat ik anders zou overschieten. Met vier jaar hbs heeft hij een redelijke algemene ontwikkeling, maar een intellectueel is-ie niet en van klassieke muziek heeft hij geen kaas gegeten. Maar hij is, net als ik, van goede komaf, heeft een eerlijk karakter en over zorgzaamheid heb ik niets te klagen.’

Na een stilte gaf de buurvrouw haar antwoord. Pappa kon vast weer dingen die mamma’s broers niet konden. Evengoed was hij een lot uit de loterij, met zijn levenservaring, zijn humor en sociale inborst.

‘Maar om die eigenschappen heb ik hem niet gekozen. Ook al was ik niet smoorverliefd, dat hij stoer was en trouw gaf de doorslag.’

Ik zat op de trap en was verbijsterd. Dus zij had pappa ‘maar genomen’. Mijn vader, die altijd liep te zingen, die ons in bad deed en haar hielp met de afwas! Van al onze kasten wist hij de namen: het kabinet, de bonheur, de hoekvitrine, de seize, de secretaire. En hij laadde ons elke zondagmiddag in zijn oude Buick met alle buurtkinderen die mee wilden. Dan ging de kap open en reed hij met een auto vol wind en zingende kinderen – zelf zong hij het luidst – naar onze plek in het bos, een zandverstuiving. Na een wandeling hielden we takkengevechten, verscholen ons in kuilen en klommen over de stam van een scheefgegroeide den. Dan zat hij te genieten, met een sigaret tegen een boom geleund. Andere vaders bij ons in de buurt hingen met de krant in hun luie stoel terwijl de rest van het gezin moest fluisteren omdat ze anders het radionieuws niet verstonden.

Het gesprek in de kamer ging verder, maar het drong niet meer tot me door.

Op een zondag lag ik ziek op de bank en kon niet mee naar de zandverstuiving. Mamma was in de voorkamer. Ze had het gordijn voor de gesloten schuifdeuren dichtgetrokken. *La traviata* galmde uit de pick-up. Ik sloop naar de schuifdeuren. Tot mijn verbazing zag ik haar, door een spleet in het gordijn, het orkest dirigeren. Ze ging helemaal op in de muziek. Terug op de bank trok ik de deken over mijn gezicht. Dus ook mamma had een geheim leven, en pappa schonk haar dat door ons mee te nemen naar het bos.

Mamma was zeer met zichzelf ingenomen als dochter van een Zeeuwse pianiste en een Vlaamse professor in de astronomie. Het had haar nooit aan iets ontbroken. De patriciërs woning die haar ouderlijk huis was, werd in de zomermaanden verruild voor het Badhotel in Domburg. Dan liet haar vader, Gaston de Barlaecke, zich door zijn chauffeur naar Leuven rijden, waar hij zijn professoraat had terwijl zijn gezin zich aan zee vermaakte.

Het ergerde me dat mamma haar bijzondere afkomst zo vaak benadrukte. Pappa vroeg nooit aandacht voor zijn verdiensten en bleef mamma maar op handen dragen, en ook ons dienst-meisje Draak zocht haar goedkeuring. Het leek alsof ik de enige was die haar niet bewonderde. Soms huilde ik onder de dekens omdat ik met heel mijn hart van haar houden wilde. Ze zorgde goed voor ons, leefde mee, las voor en naaide mooie jurkjes voor mij. Waarom lukte het me niet haar dankbaar te zijn?

Soms, als pappa thuis was gekomen en ze in de keuken de dag doornamen, kwam hij de woonkamer in en zei: 'Jou wil ik spreken, Muis.' Dan wist ik wel hoe laat het was.

Als pappa vond dat een preek te licht was in verhouding tot mijn zonden, dan moest mijn broek naar beneden, legde hij

me over de knie en sloeg op mijn achterwerk, waarna de preek alsnog volgde.

Een keer, ik had net billenkoek gehad, kwam mamma's broer Tobias langs. Aan de andere kant van de schuifdeur vroeg hij: 'Vind je het niet ongelijk? Jij met je grote handen op die billetjes? Waarom moet je dat kritische eruit slaan?'

'Je moet het zo zien, Tobi', antwoordde pappa. 'Een paard is een edel dier. Toch moet je het in het uiterste geval op de rug leggen om zijn wil te breken. Bij Mathilde is dat soms ook nodig. Na een paar klappen op haar achterste is zij lief en opgelucht, alsof ze zich bevrijd voelt.'

De traploper prikte in mijn billen. Een tijdje staarde ik de donkere gang in. Ik wist wat me te doen stond. Ik sprak mamma al vaak tegen, maar het moest stelselmatig, harder. Ze moest leren dat zij net zo gewoon was als anderen. Als pappa haar niet terechtwees, moest iemand anders dat doen.

De buurvrouw zei: 'Ga toch naar bed, Oda. Ik blijf nog wel even hier. Je kunt me altijd bellen.'

Mamma trof me bij de wc. 'Wat loop jij te spoken, ben je al lang wakker? Ik ben ook geen held hoor, zonder pappa. Kom maar bij mij in bed, dan zijn we tenminste samen bang.'

Halverwege de nacht kreeg Pia de borst. Ik hoorde mamma's gefluister en het ritmische slikken van de baby, maar ik hield me slapend.

In het eerste ochtendlicht bekeek ik het vertrouwde gezicht, haar koperen krullen, haar zomersproeten, de smalle neus, de volle lippen. Haar handen lagen vredig op elkaar onder de zijkant van haar gezicht. Op de trap had ik haar berecht. Was dat terecht?

Breda, woensdag 17 januari 1968

Twee weken voor de kerstvakantie vroeg hij, zoals elk weekend, nog hoe het ging op de kunstacademie.

Na een korte aarzeling vertelde ik hem dat wij tijdens modeltekenen op een kruk rondom het naakt zitten, achter een hellend tekenbord op statief. Docent Dries Korthals loopt achter ons langs om ons werk te bekijken. Staat hij achter mij, dan drukt hij steevast zijn geslacht tegen mijn heiligbeen. Hij heeft een beetje als hij met een staafje houtskool de stand van voet of hand van het model meet en het in die richting op mijn tekenvel legt. Ik weet nooit hoe ik hem moet ontmoedigen.

Ik vertelde mijn vader niet dat twee bruintandige meisjes uit mijn eerstejaarsgroep zichzelf op de wc inspuiten met heroïne en dat ik bevriend ben met een Limburgse jongen die elke avond naar het onverlichte stadspark gaat voor gerommel in de bosjes, en ook hou ik voor me dat mijn klasgenoot Wiendolt Wolda overal in engelen vermomde duivels ziet.

Ik beschreef mijn vader dat Korthals mij vlak voor de kerstvakantie in mijn nek had gegrepen, tegen de muur duwde en beide handen aan weerskanten van mijn hoofd plantte. Klasgenoten met wie ik naar vormleer liep, hadden het tafereel met leedwezen bekeken en zich uit de voeten gemaakt.

‘Omdat jij een fatsoenlijk meisje bent, wil ik van jou horen wat er allemaal in jullie klas gebeurt, want het is één losgeslagen bende. Bij wie zien jullie elkaar ’s avonds? Wie gaat om met wie, wie slaapt bij wie? Hoeveel wijn gaat erdoorheen of ... hoe heet die rommel die jullie in je shag kruimelen?’

‘Stuff?’

Ik ga mijn klasgenoten niet verraden, zei ik terwijl ik dacht: als ik een lijst moet maken kom jij bovenaan, met je losse zwengel.

‘Ik wil na de kerstvakantie van jou een lijst van alle onoorbaarheden in jouw klas. Naam en toenaam, begrijp je? Die lieden flikkeren we er dan stante pede uit. Wij als docenten hebben een betrouwbare student nodig, iemand die ons bijpraat. Weet wel: dit is geen vrijblijvend verzoek. Als je niet meewerkt, zorg ik er persoonlijk voor dat je van school getrapt wordt.’

Nadat hij mij had laten gaan, was ik diep geschokt door zijn chantage.

Mijn vader constateerde: ‘Het lijkt me een hengstig heertje dat van poken houdt, eerst in je rug en daarna in je geweten. Hij straft je voor je fatsoen. Je moet de dingen zelf oplossen nu je uit huis bent, maar in dit geval wil ik die vent best gaan vertellen dat hij met zijn tengels van mijn dochter af moet blijven. Kun je hem zelf aan of wil je mijn hulp? Denk er maar over na. Ik sta achter je, dat je dat weet.’

Het was de laatste keer dat we over mijn nieuwe wereld praatten. Sinds hij het weekend voor Kerst doorgedraaid thuiskwam hangt hij in zijn stoel, narrig en stil. Aan zijn ene oog kan ik zien dat hij doodop is. Hij rookt zich een ongeluk en zwijgt.

Gewoonlijk, als mijn moeder op Eerste Kerstdag de gebraden kalkoen of de zelfgemaakte chipolata binnendraagt, tapt hij pies- en poepmoppen, allergisch als hij is voor dwingende plechtigheid, en dan gieren we eendrachtig terwijl mijn moeder smeekt: ‘Tóé nou, Mart, werk een beetje mee, ik heb de hele middag in de keuken gestaan.’

Dan vouwt hij van zijn damasten servet een hoed, parkeert zijn verzet op het hoofd, vouwt zijn grote hand over haar kleine en zegt: ‘Knap gedaan, Poes!’ waarna ze elkaar begripvol aankijken. Maar deze Kerst kauwde hij een uur op een snipper kalkoen en een theelepels cranberry’s. ‘Lekker hoor’, mompelde

hij. Zijn hand bleef naast zijn bord, zijn servet ook.

Pia zat midden in een spiegelverbod toen onze vader instortte. In alles wat reflecteert monsterde mijn zusje zichzelf als een mannequin. Vergeefs legde hij haar uit dat het onbeleefd is als je voortdurend in de ruit achter je gesprekspartner kijkt. Toen de maat vol was moest ze een lijst maken van wat haar zo aan zichzelf beviel. ‘Kijk daar maar naar als je jezelf mist!’ Sindsdien hangt er over de spiegel in de gang een tafelkleed en zijn de wc’s en de kinderdouche in de bijkeuken spiegelloos. Mijn moeder heeft het verbod meer dan eens geprobeerd op te heffen, maar dat hielp niet. Pia bleef ’s morgens op de tast haar haar doen en vragen of haar rokje rechtzat. Een lijdensweg die ze zelf in stand hield.

Niet lang voor pappa in een fossiel veranderde, drong in ons afgelegen dorp de tijdgeest binnen. Het was op een zaterdagavond tijdens het eten. ‘Zeg jij het, of zeg ik het?’ vroeg mamma.

‘Laat mij maar, schatje.’ Mijn vader richtte zich tot zijn drie oudste kinderen. ‘Zoals jullie niet ontgaan is, verandert er de laatste tijd van alles in de maatschappij. Zeker op het punt van de geijkte gezagsverhoudingen. Mamma en ik willen met de tijd meegaan. We vinden het geen probleem als jullie “je” en “jij” gaan zeggen en ons Mart en Oda noemen.’

‘We zouden dat zelfs leuk vinden’, vulde mamma aan. Ze schoof haar hand onder die van pappa. Constant reageerde het eerst.

‘Wat een walgelijk inconsequent gedoe.’

‘Inconsequent?’

‘Ja! Als jullie echt met de tijd willen meegaan, dan laten jullie me op zaterdagavond naar de Copa Cabana in Tilburg gaan. Ik ben de enige uit mijn klas die niet mag.’

‘Nu het conservatisme overal wordt bekritiseerd, willen jullie

jezelf op een goedkope manier nog even een populair imago aanmeten', hoonde ik.

'Wie op de KVP stemt kan nooit modern zijn', zei Truitje.

En Pia besloot: 'Waarom doen jullie zo stom!'

'Kom, liefje.' Pappa trok mamma overeind en liep met haar de woonkeuken uit. Het eten onaangeroerd. Schuldbewust keken we elkaar aan.

Toen ik het weekend daarop thuiskwam noemde tot mijn verrassing het hele gezin mijn ouders Pee en Maam, Pia's koosnaampjes.

'Het komt door de oorlog', zegt Constant over Pee's malaise. Hij wijst naar de kist waarin onze vader zijn oorlogsdocumenten gevangenhoudt. Ben ik de enige die het slot een paar jaar geleden stiekem heeft opengewrikt? De enige die heeft gezien dat er een volgeschreven schrift in die schatkist ligt? Toen ik het in mijn handen hield had ik er iets voor gegeven de inhoud uit te kunnen spellen, maar Pee's verbod die kist te openen weerhield me. Constant heb ik nooit op nieuwsgierigheid naar de inhoud kunnen betrappen, alhoewel hij overal het fijne van wil weten. 's Nachts luistert hij naar Radio Luxemburg om de Top 100 bij te houden en op zondag volgt hij de voetbaluitslagen. Hij leest alles wat los en vast zit. Weet hij iets niet, dan zoekt hij het op in de Winkler Prins of in zijn boeken enchriften met krantenknipsels. Die flarden kennis weet hij te verbinden tot analyses waar niemand wat van terug heeft. Het lijkt of al dat weten zijn tong geslepen heeft, hij kan behoorlijk jennen!

Truitje is voor de communisten. Laatst, toen mijn ouders gasten te eten hadden, vroeg ze Maam: 'Waarom heb je nieuw bestek gekocht, het oude was toch goed?'

'Met vijf kinderen en je vader die veel weg is, ontbreekt me eenvoudig de tijd voor het poetsen van al dat zilver. Een bestek

van staal is ideaal voor een groot gezin.’

‘Je redeneert precies zoals de kapitalistische producenten willen. Ze creëren een markt voor hun afzet. Als je daaraan meedoet, help je de balans van vraag en aanbod steeds verder naar de knoppen.’

Dat is het patroon bij ons aan tafel. Truitje voert het woord en slaat met Constant aan het discussiëren. Mijn ouders geven replek. (‘Zullen we jouw nieuwe fiets dan maar ruilen voor een zesdehandse, Truitje?’) De kleintjes, Gaston en Pia, proberen stilletjes te peilen of er ruzie is, en ik zwijg. Bluffen over dingen waar je niet alles van weet is riskant in die verbale slangenuil. Het bevalt mij beter om onverwacht, met één doordachte zin, mijn visitekaartje af te geven.

Ook al is hij slim, Constant moet niet denken dat hij overál kaas van heeft gegeten. Wat Pee mankeert, is in zijn boeken niet te vinden.

Breda, maandag 5 februari 1968

Dat ik mijn nieuwe leven niet langer met mijn vader kan bespreken hakt erin. Ik mis zijn vertrouwde aandacht.

Na de kerstvakantie overhandigde ik Korthals een lijstje. Daarop stond dat Wim Rot binnen één maand twee meisjes uit mijn klas bezwangerd had. (Een alom bekend feit, waarvoor Wim in de herfst al van school getrap was.) In de pauze had ik gehoord dat Wiendolt Wolda niet zou terugkomen naar de academie omdat hij opgenomen was in een gesticht. Dat kon ik nog snel aan mijn lijstje toevoegen. Ik rapporteerde dat Wiendolt gek geworden was omdat hij in zijn eentje de hele academie uit handen van den Boze had gehouden. Verder

werd er gefluisterd over een docent die het ruggesteunen van eerstejaarsstudentes in zijn lessen letterlijk nam.

Zo voldeed ik aan zijn eis 'onoorbare zaken' te rapporteren en kon hij me niet van school trappen. En ik had niemand verraden. Ik hoorde zijn hersens kraken, maar hij kon me niets maken.

Mijn vader zou trots op me zijn geweest, maar in plaats daarvan hangt hij in zijn stoel, rookt als een ketter, staart in de verte en begint om vier uur 's middags al aan zijn eerste borrel.

We kregen het over onze vaders toen ik na de lessen bij Johanna at. Haar vader werkt al dertig jaar op hetzelfde postkantoor in Goes. Ze vindt hem 'duf als stilstaand water'. Ze begrijpt dat het bij ons thuis momenteel niet bepaald opwindend is, maar mijn pa maakte tenminste iets van zijn beroep.

'Hij zwierf zes jaar over de Nederlandse wateren. Op jacht naar antiek.'

'Dat bedoel ik!'

'Het Rotterdamse veilinghuis waar hij werkte had destijds een goede naam, maar groei zat er blijkbaar niet in. Daar moest Pee voor zorgen. Hij tikte een oude rondvaartboot op de kop, liet er parketvloeren in aanleggen en huurde een schipper in. Max Spijer, zijn baas, zag niet veel in Pee's idee, maar gaf hem het voordeel van de twijfel. Een zwerftocht, die zes jaar zou duren, begon. Ze legden aan op een centrale plek waar mensen met hun antiek naar het schip konden komen. Daar werden ze verwelkomd door de schipper, die tegelijk ontvangstcomité, waakhond en ober was. Achter een grote tafel bekeek mijn vader de kostbaarheden die bezoekers uitstalden. Het ging hem om de krenten in de pap. Zodra hij iets waardevols onder ogen kreeg bood hij aan het in Rotterdam te veilen. Zo sleepte hij de meest bijzondere objecten in de wacht. Voor het overige gaf hij restauratieadviezen.'